

KAS Mäntylä Päivi

13.12.2006

KORJATTU VERSIO: lisätty liitteet

Eduskunta
Suuri valiokunta

Viite

Asia

EU/Koulutus: komission tiedonanto "Aikuiskoulutus: Oppia ikä kaikki"

U/E-tunnus:

EUTORI-numero:

Viitaten perustuslain 97§:än opetusministeriö lähettää kunnioittavasti eduskunnan suurelle valiokunnalle tiedoksi komission aikuiskoulutusta koskevan tiedonannon, "Aikuiskoulutus: Oppia ikä kaikki" (OPM2006-00373).

LIITTEET OPM2006-00373, COM(2006) 614 final, COM(2006) 614 slutligt

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi

KTPO Jäntti Johanna

13.12.2006

Asia

EU; koulutus: komission tiedonanto "Aikuiskoulutus: Oppia ikä kaikki"

Kokous

Liitteet

Viite

EU; Koulutus

EUTORI/Eurodoc nro:

-

U-tunnus / E-tunnus:

-

Käsittelyn tarkoitus ja käsittelyvaihe:

Komissio on julkaissut 23.10.2006 tiedonannon "Aikuiskoulutus: Oppia ikä kaikki".

Asiakirjat:

Komission tiedonanto "Aikuiskoulutus: Oppia ikä kaikki", KOM(2006)614 lopullinen

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely:

EU:n koulutusyhteistyötä koskevat perustamissopimuksen 149 ja 150 artiklat.

Käsittelijä(t):

OPM/ opetusneuvos Reijo Aholainen, p. 160 77405

OPM/ opetusneuvos Jorma Ahola, p. 160 77393

OPM/ ylitarkastaja Johanna Jäntti, p. 160 77924

Suomen kanta/ohje:

väestön ja
ovat
vastuu

Suomi suhtautuu myönteisesti tiedonannon keskeisiin viesteihin ja aikuiskoulutuksen eurooppalaisen yhteistyön edistämiseen. Asiakirjassa asetetut viisi keskeistä viestiä (osallistumisen lisääminen; laadun kehittäminen; opitun tunnustaminen; ikääntyvän maahanmuuttajien koulutuksen lisääminen sekä tilastoinnin ja seurannan kehittäminen) myös Suomen kansallisia kehittämistavoitteita. Komissio toteaa asianmukaisesti, että aikuisten opiskelun edistämisestä on jäsenvaltioilla, mutta eurooppalaisella yhteistyöllä

EU:n voidaan tukea kansallisia uudistushankkeita. Suomi pitää eurooppalaista yhteistyötä ja instrumenttien, kuten rakennerahastojen ja Elinikäisen oppimisen ohjelman käyttämistä aikuiskoulutuksen kehittämiseen perusteltuna. Kansallisten aikuiskoulutusjärjestelmien ja -järjestelyjen monimuotoisuus asettaa kuitenkin huomattavia haasteita yhteisen toimintaohjelman laatimiselle, toimeenpanolle ja seurannalle ja edellyttää komission ja jäsenvaltioiden sekä kaikkien aikuiskoulutuksen sidosryhmien rakentavaa vuoropuhelua yhteistyötä.

Suomi on saavuttanut aikuisten koulutukseen osallistumisastetta koskevan eurooppalaisen 12,5 prosentin tavoitteen (Neuvoston ja komission yhteisen Koulutus 2010 -työohjelman vuoden 2006 väliraportin mukaan aikuisten osallistumisaste oli Suomessa 24,8 % vuonna 2005, joka EU:n jäsenmaiden korkeimpia).

Pääasiallinen sisältö:

Tausta

Komission vuonna 2001 antamassa tiedonannossa "Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen" ja neuvoston vuonna 2002 antamassa elinikäistä oppimista käsittelevässä päätöslauselmassa painotettiin elinikäisen oppimisen merkitystä kilpailukykyyn ja työllistettävyyden mutta myös yhteiskuntaan integroitumisen, aktiivisen kansalaisuuden ja henkilökohtaisen kehityksen kannalta. Aikuiskoulutus on keskeinen osa elinikäistä oppimista.

Neuvoston ja komission yhteisen Koulutus 2010 -työohjelman ensimmäinen väliraportti, (neuvoston asiakirja 6905/04 EDUC 43, 3.3.2004) kiinnitti huomiota aikuisten riittämättömään osallistumiseen elinikäiseen oppimiseen ja totesi, että tavoite nostaa aikuisten täydennyskoulutukseen osallistumisaste 12,5 prosenttiin vaatii edelleen erityishuomiota useimmissa jäsenvaltioissa sekä esitti, että jäsenvaltioissa laadittaisiin elinikäisen oppimisen strategiat vuoteen 2006 mennessä. Koulutus 2010 -työohjelman toinen väliraportti (EYVL C 79, 1.4.2006) totesi, että elinikäisen oppimisen strategioiden määrittely etenee, mutta toteuttaminen on edelleen haaste ja että aikuisopiskelumahdollisuuksien parantamiseen kiinnitetään kaikkialla Euroopassa liian vähän huomiota ja myönnetään liian vähän varoja, mikä koskee erityisesti iäkkäitä työntekijöitä sekä heikosti koulutettuja.

Tiedonantoluonnosta käsiteltiin Suomen puheenjohtajuuskauden konferenssissa "Adult learning, competence and active citizenship" 3.-4.10.2006.

Sisältö

Asiakirjassa pidetään unionin keskeisinä haasteina kilpailukykyä, väestönmuutosta ja sosiaalista osallisuutta. Haasteet huomioon ottaen pidetään asiakirjassa tärkeänä aikuisväestön yleisen pätevyystason nostamista tarjoamalla enemmän ja parempia oppimismahdollisuuksia koko aikuisiän ajan. Asiakirjan viisi keskeistä viestiä aikuiskoulutukseen liittyville sidosryhmille ovat (1) osallistumisen esteiden poistaminen, (2) aikuiskoulutuksen laadun varmistaminen (opetusmenetelmät, opetus henkilöstön jatkuva täydennyskoulutus, koulutuksen tarjoajien laatu, toteutuksen laatu), (3) oppimistulosten tunnustaminen ja validointi, (4) ikääntyvään väestöön ja siirtolaisiin sijoittaminen ja (5) indikaattorien ja vertailuarvojen kehittäminen.

Komissio ehdottaa käytäväksi keskustelua jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa siitä, miten

- Euroopan tason rahoitusmekanismeja voitaisiin parhaiten hyödyntää,
- miten aikuiskoulutuksen tarpeet otetaan huomioon Lissabonin strategiaan kuuluvissa kansallisissa uudistusohjelmissa,
- miten sidosryhmät saadaan parhaiten mukaan,
- miten edistetään vertaisoppimista ja
- millä toimintamalleilla voidaan parhaiten parantaa tilastointia.

Komissio ehdottaa, että keskustelun pohjalta kehitetään vuonna 2007 toimintasuunnitelma, jonka avulla voidaan varmistaa tiedonannon viestien kunnollinen seuranta.

Kansallinen käsittely:

EU30-jaosto 28.11.2006, (kirjallinen menettely 8.-12.12.2006)

Eduskuntakäsittely:

E-kirjelmä joulukuu 2006.

Käsittely Euroopan parlamentissa:

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema:

-

Taloudelliset vaikutukset:

-

Muut mahdolliset asiaan vaikuttavat tekijät:

-

Asiasanat Hoitaa	koulut, koulutus, koulutus- nuoriso- ja kulttuurineuvosto, koulutusohjelmat OPM
Tiedoksi	ALR, EUE, KTM, MMM, STM, TH, TM, UM, VM, VNEUS

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 23.10.2006
KOM(2006)614 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO

Aikuiskoulutus: Oppia ikä kaikki

KOMISSIION TIEDONANTO

Aikuiskoulutus: Oppia ikä kaikki

1. Johdanto

Komission vuonna 2001 antamassa tiedonannossa ”Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen” ja neuvoston vuonna 2002 antamassa elinikäistä oppimista käsittelevässä päätöslauselmassa painotettiin elinikäisen oppimisen merkitystä kilpailukyvyyn ja työllistettävyyden mutta myös yhteiskuntaan integroitumisen, aktiivisen kansalaisuuden ja henkilökohtaisen kehityksen kannalta. Aikuiskoulutus on keskeinen osa elinikäistä oppimista.

Aikuiskoulutuksesta on esitetty erilaisia määritelmiä, mutta tässä tiedonannossa se määritellään *aikuisten kaikenlaisen peruskoulutuksen jälkeiseksi opiskeluksi* henkilön peruskoulutustasosta riippumatta (esim. korkea-asteen koulutus kuuluu mukaan).

Koulutus on keskeisessä asemassa pyrittäessä saavuttamaan Lissabonin strategian tavoitteet eli talouskasvun, kilpailukyvyyn ja sosiaalisen osallisuuden edistäminen. Jäsenvaltioiden kansallisissa uudistusohjelmissa on yhä lisääntyvässä määrin tunnustettu aikuiskoulutuksen merkitys tässä yhteydessä samoin kuin sen merkitys henkilökohtaisen kehityksen ja itsensä toteuttamisen kannalta. Käytännön toteutus on joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kuitenkin edelleen heikkoa.¹ Useimmissa koulutusjärjestelmissä keskitytään edelleen lähinnä nuorten kouluttamiseen, ja järjestelmien muuttamisessa vastaamaan paremmin elinikäisen koulutuksen tarpeita on edistytty vain vähän. Vielä neljän miljoonan aikuisen olisi osallistuttava elinikäiseen oppimiseen, jotta saavutettaisiin jäsenvaltioiden Koulutus 2010 -työohjelman puitteissa tavoitteeksi asettama osallistumisaste.² Tuore tutkimus³ vahvistaa, että aikuiskoulutukseen investoiminen on tärkeää. Yhteiskunnalle ja yksilölle itselleen koitui hyötyihin kuuluvat työllistettävyyden helpottuminen, tuottavuuden lisäys ja mahdollisuudet saada parempi työpaikka sekä esimerkiksi työttömyyskorvauksiin, toimeentulotukiin ja varhaiseläkkeisiin liittyvien kustannusten väheneminen samoin kuin yhteiskunnalliset edut, kuten kansalaisosallistumisen lisääntyminen, terveyden kohentuminen ja rikollisuuden vähentyminen, ja lisäksi yksilön hyvinvoinnin lisääntyminen ja suuremmat mahdollisuudet toteuttaa itseään. Vanhemmilla aikuisilla tehdystä tutkimuksesta käy ilmi, että ne, jotka opiskelevat ovat muita terveempiä, mistä on seurauksena terveydenhoitokustannusten pieneneminen.⁴

¹ ”Koulutusta nykyaikaistamalla edistetään merkittävästi vaurautta ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta Euroopassa – Koulutus 2010 -työohjelman täytäntöönpanon edistymistä koskeva neuvoston ja komission yhteinen väliraportti 2006” osoitteessa http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/fi/oj/2006/c_079/c_07920060401fi00010019.pdf.

² http://ec.europa.eu/education/policies/2010/objectives_en.html#measuring

³ *Promoting Adult Learning*, OECD (2005).

⁴ Tom Schuller, John Preston, Cathie Hammond, Angela Brassett-Grundy and John Bynner, *The Benefits of Learning*, University of London, 2004.

Tässä tiedonannossa tuodaan esiin se, miten suuressa määrin aikuiskoulutuksella voidaan – sen ansiosta, että kaikki voivat sen avulla hankkia keskeiset taidot – edistää työllistymistä ja liikkuvuutta nykyaikaisilla työmarkkinoilla ja yhteiskuntaan integroitumista. Tiedonannossa hyödynnetään jäsenvaltioiden kanssa Koulutus 2010 -työohjelman puitteissa käydyistä vuoropuhelusta opittua ja nykyisistä EU:n koulutusalan ohjelmista ja erityisesti Sokrates-toimintaohjelman Grundtvig-ohjelmasta saatuja kokemuksia.⁵ Tiedonannossa näkyy myös koulutusjärjestelmien tehokkuutta ja tasapuolisuutta käsitelleessä tiedonannossa⁶ hahmoteltu toimintamalli, jonka mukaan koulutusjärjestelmistä voidaan tiettyjen uudistusten avulla tehdä sekä tehokkaampia että tasapuolisempia. Siinä muistutetaan, että rakennerahastoista ja erityisesti Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) voidaan tukea infrastruktuurien ja strategioiden kehittämistä. Siinä tuodaan esiin tiettyjen näkökohtien merkityksellisyys: sukupuolinäkökohdat erityisesti tiedonkeruun osalta sekä erot aikuiskoulutuksen saatavuudessa ja eri oppimismuotojen asettamisessa etusijalle.

Tiedonanto tarjoaa tarvittavat strategiset puitteet tulevan Grundtvig-ohjelman toteuttamiselle; ohjelma on osa laajempaa elinikäisen oppimisen ohjelmaa vuosiksi 2007–2013. Lisäksi siinä pohditaan aikuiskoulutusta jäsenvaltioiden ja asiaan liittyvien sidosryhmien kannalta, minkä tuloksena on vuonna 2007 tarkoitus laatia toimintasuunnitelma.

2. Tulevat haasteet

Aikuiskoulutus ei ole aina näkyvyyden, poliittisen priorisoinnin ja resurssien kannalta saanut ansaitsemaansa tunnustusta huolimatta siitä, että elinikäinen oppiminen on viime vuosina saanut poliittista painoarvoa. Poliittisten puheiden ja todellisuuden välinen kuilu tulee vieläkin selvemmin esille, kun sitä tarkastellaan unioniin kohdistuvien keskeisten haasteiden taustaa vasten.

Kilpailukyky

Euroopan keskeisenä haasteena talouspolitiikan kannalta on Lissabonin strategian mukaisesti lisätä kasvuaan ja parantaa työllisyyskehitystään siten, että samalla pidetään yllä sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Nopea kehitys maailman muilla alueilla osoittaa innovatiivisen, kehittyneen ja laadukkaan koulutuksen merkityksen taloudellisen kilpailukyvyn kannalta keskeisenä tekijänä. Yleisen osaamistason on nouseva, jotta voitaisiin vastata työmarkkinoiden tarpeisiin ja auttaa kansalaisia selviytymään nykypäivän yhteiskunnassa. Euroopassa on kuitenkin noin 72 miljoonaa heikosti koulutettua työntekijää⁷ eli kolmannes työvoimasta; arvioiden mukaan vuoteen 2010 ulottuvalla tarkastelujaksolla vain 15 prosenttia luoduista uusista työpaikoista soveltuu heikosti koulutetulle työvoimalle, kun taas 50 prosenttia uusista työpaikoista edellyttää korkea-asteen koulutusta⁸. Huomattava osa Euroopan väestöstä ei lisäksi edelleenkaan kykene ymmärtämään ja käyttämään painetussa muodossa olevaa tietoa päivittäisessä toiminnassaan. Sen varmistaminen, että kaikki kansalaiset saisivat hankittua keskeiset taidot, on edelleen merkittävä haaste kaikille

⁵ Komission kertomus – Välikertomus yhteisön koulutusalan ”Sokrates”-toimintaohjelman toisen vaiheen tuloksista sekä määrällinen ja laadullinen arviointi sen täytäntöönpanosta COM(2004) 153 lopullinen, 8.3.2004.

⁶ Komission tiedonanto ”Eurooppalaisten koulutusjärjestelmien tehokkuus ja tasapuolisuus”, KOM(2006) 481 lopullinen, 8.9.2006.

⁷ Yhteisön työvoimatutkimus 2004, Eurostat.

⁸ *Vocational education and training – key to the future*, Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskusten tiivistelmä Maastrichtin tutkimuksesta, Luxemburg, 2004.

jäsenvaltioille.⁹ Tutkimus on osoittanut, että vaikutukset yleiseen talouden suorituskykyyn ovat voimakkaammat, jos osaaminen jakautuu tasapuolisesti väestön keskuudessa.¹⁰

Väestönmuutos

Euroopalla on edessään ennen näkemättömiä väestönmuutoksia, joilla tulee olemaan suuri vaikutus yhteiskuntaan ja talouteen – ja näin ollen myös koulutuksen tarjontaan ja koulutustarpeisiin. Euroopan väestö vanhenee: seuraavien 30 vuoden aikana nuorten eurooppalaisten (alle 24-vuotiaat) määrä laskee 15 prosentilla. Kolmasosa eurooppalaisista on tällöin yli 60-vuotiaita ja noin kymmenesosa yli 80-vuotiaita.¹¹ Tästä kehityksestä aiheutuu suuria haasteita Euroopan yhteiskuntamallille. Koska työmarkkinoille tulee vähemmän nuoria ja koska ainoastaan joka kolmas 55–64-vuotias on ansiotyössä, on välttämätöntä hyödyntää aikuiskoulutuksen koko potentiaalia, jotta lisättäisiin nuorten ja pidennettäisiin iäkkäämpien työntekijöiden osallistumista työvoimaan. On erityisen tärkeää puuttua koulunkäynnin keskeyttämiseen (keskeyttäjiä oli 6 miljoonaa vuonna 2005¹²) sekä pyrkiä samalla parantamaan yli 40-vuotiaiden heikon koulutuksen saaneiden taitoja ja sopeutumismahdollisuuksia kannustamalla heitä seuraavalle koulutustasolle.

Aikuiskoulutuksen avulla voidaan osaltaan varmistaa, että maahanmuutosta, jolla voidaan osittain tasapainottaa väestön ikääntymisen vaikutuksia ja vastata tietyillä aloilla ilmenevään ammattitaito- ja työvoimavajeeseen, on hyötyä sekä siirtolaisille että vastaanottavalle maalle. Useimmat uusista siirtolaisista – jopa korkeasti koulutetut – tarvitsevat runsaasti kielipetusta ja opastusta uuden kulttuurin ymmärtämisessä. Heidän ammattitaitoaan ei useinkaan arvosteta ja tunnusteta tarpeeksi, minkä vuoksi heidän osaamistaan ei välttämättä hyödynnetä työmarkkinoilla riittävästi. Maahanmuuttajien (korkeasti koulutetut mukaan luettuina) työmarkkina-asema on tavallisesti EU-maiden kansalaisia heikompi. Tämä pätee niin uusiin maahanmuuttajiin kuin toisen ja kolmannen sukupolven siirtolaisiin ja erityisesti siirtolaisnaisiin.

Sosiaalinen osallisuus

Tuoreet raportit vahvistavat, että köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen ovat edelleen vakava haaste kaikille jäsenvaltioille.¹³ Erilaiset olosuhteet tai tekijät, kuten heikko peruskoulutus, työttömyys, asuminen syrjäisillä maaseutualueilla ja useista eri syistä heikentyneet elinmahdollisuudet, ovat johtaneet siihen, että suuri joukko ihmisiä on pudonnut yhteiskunnasta ja syrjäytynyt sen tarjoamista eduista eikä enää toimi aktiivisesti mukana yhteiskunnassa. Tätä syrjäytymistä pahentaa uudenlainen lukutaidottomuus, joka ilmenee siten, ettei henkilöllä ole mahdollisuutta käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa ammatissaan ja päivittäisessä elämässään: aikuiset, joilta puuttuu digitaalinen lukutaito, jäävät paitsi sellaisista olennaisista tiedoista ja palveluista, jotka ovat yhä suuremmassa määrin saatavilla

⁹ Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston suositukseksi elinikäisen oppimisen avaintaidoista, KOM(2005) 548 lopullinen, 10.11.2005.

¹⁰ Coulombe, S., J.F. Tremblay and S. Marchand, International Adult Literacy Survey, Literacy Scores, Human Capital and Growth across Fourteen OECD Countries, Statistics Canada, Ottawa, 2004.

¹¹ Nämä tiedot löytyvät seuraavista lähteistä: Eurostat Population Projections, 2004 based, Trend scenario, Baseline variant; Vihreä kirja ”Kohti väestörakenteen muutoksia – uusi solidaarisuus sukupolvien välillä”, komission tiedonanto, KOM(2005) 94 lopullinen, 16.3.2005.

¹² Komission valmisteluasiakirja ”Progress towards the Lisbon objectives in education and training – Report based on indicators and benchmarks – Report 2006”, SEC (2006) 639, 16.5.2006, s. 40.

¹³ ”Sosiaalista suojelua ja sosiaalista osallisuutta koskeva yhteinen raportti vuonna 2006”, http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/cs2006_7294_fi.pdf

ainoastaan digitaalisessa muodossa.¹⁴ Aikuiskoulutus on keskeisessä asemassa pyrittäessä reagoimaan sosiaaliseen syrjäytymiseen.

3. Aikuiskoulutuksen edistäminen

Edellä todetut haasteet huomioon ottaen aikuisväestön yleisen pätevyystason nostaminen tarjoamalla enemmän ja parempia oppimismahdollisuuksia koko aikuisiän ajan on tärkeää niin tasapuolisuuden kuin tehokkuuden kannalta.¹⁵ Aikuiskoulutus auttaa saamaan tehokkaampia työntekijöitä ja paremmin asioista perillä olevia ja aktiivisempia kansalaisia. Tämän lisäksi se edistää heidän henkilökohtaista hyvinvointiaan.

Yksi päättäjien suurimmista haasteista tällä alalla on käyttää optimaalisesti hyväksi kaikkia aikuiskoulutuksen alalla toimivia erilaisia koulutuksen tarjoajia ja oppimisympäristöjä. Poliittikan laadinnassa ja toteutuksessa on mukana useita tahoja, kuten ministeriöitä, työmarkkinaosapuolia, julkisia koulutuksen tarjoajia, kirkkoja, kansalaisjärjestöjä sekä alue- ja paikallisviranomaisia. Poliittiset päätökset tehdään keskus-, alue- tai paikallistasolla, ja toisinaan eri tasoilla samanaikaisesti; hajauttaminen on edennyt pitkälle useissa maissa.¹⁶ Koordinoinnin parantaminen ja yhteistyökumppanuuksien luominen ovat tässä yhteydessä olennaisen tärkeitä, jotta voidaan lisätä toimien johdonmukaisuutta, välttää päällekkäisyyksiä ja tehostaa niukkojen resurssien käyttöä. Koordinoinnin ansiosta on mahdollista asettaa painopisteet, kehittää lainsäädäntöuudistuksin tuettuja johdonmukaisia toimintalinjoja ja varmistaa täytöntöönpano. Sen ansiosta mahdollisille opiskelijoille voidaan lisäksi antaa selkeämpää tietoa ja opastusta.

Jäsenvaltiot ovat sisällyttäneet kansallisiin uudistusohjelmiinsa elinikäisen oppimisen lujittamiseen tähtääviä suunnitelmia ja toimintalinjoja. Nyt on aika siirtyä suunnitelmista tekoihin. Toteutusta voidaan tukea Euroopan rakennerahastojen ja erityisesti Euroopan sosiaalirahaston avulla sekä infrastruktuurin että aikuiskoulutuksen tarjonnan parantamiseksi. On lukuisia esimerkkejä jäsenvaltioissa EU:n tuella kehitetyistä hyvistä hankkeista, jotka muutkin voisivat ottaa käyttöön.¹⁷

Jäsenvaltioilla ei ole enää varaa olla ilman elinikäisen oppimisen strategiaansa yhdistettyä tehokasta aikuiskoulutusjärjestelmää, jolla parannettaisiin osallistujien pääsyä työmarkkinoille, edistettäisiin heidän integroitumistaan yhteiskuntaan ja valmisteltaisiin heitä aktiivisena ikääntymiseen tulevaisuudessa. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että niillä on käytössä järjestelmät, joiden ansiosta ne voivat määritellä painopisteet ja seurata niiden toteutumista.

¹⁴ Vuonna 2005 Euroopassa 37 prosentilla 16–74-vuotiaista ei ollut tietokoneen käyttöön liittyviä perustaitoja, ja tämä prosenttiosuus kasvaa iän myötä (55–74-vuotiaista tämä koski 65:tä prosenttia). Lähde: Eurostat, Statistics in focus, nro 17/2006.

¹⁵ Komission tiedonanto ”Eurooppalaisten koulutusjärjestelmien tehokkuus ja tasapuolisuus”, kohta 25.

¹⁶ Hajautusta esiintyy useimmissa maissa eri muodoissa ja eriasteisena. Maista mainittakoon Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Itävalta, Portugali, Puola, Romania, Ruotsi, Saksa, Suomi, Tanska ja Yhdistynyt kuningaskunta (Lähde: OECD 2005; Eurydice 2006).

¹⁷ ESF060603-ESF Support to Education and Training Background Document (tausta-asiakirja ESR:n tuesta koulutukselle).

Keskeiset viestit

Seuraavassa esitetään viisi keskeistä viestiä aikuiskoulutukseen liittyville sidosryhmille.

1. Osallistumisen esteiden poistaminen

Aikuisten osallistuminen koulutukseen on edelleen vähäistä (ks. liite). Tavoitteeksi on asetettu, että vuoteen 2010 mennessä aikuisista osallistuisi koulutukseen 12,5 prosenttia, mutta vuonna 2005 keskimääräinen osallistumisaste oli 10,8 prosenttia. Vaikka tämän keskiarvon ympärillä on suurta vaihtelua 1,1 prosentista 34,7 prosenttiin¹⁸, aikuiskoulutuksen *jakautumisessa* on jäsenvaltiosta toiseen huomattavaa vastaavuutta: aikuiskoulutukseen osallistuvat kaikissa maissa todennäköisesti vähiten ne, joilla on vähäisin peruskoulutus samoin kuin iäkkäät, maaseutualueilla asuvat ja vammaiset. Osallistumisen esteet voivat johtua politiikasta, tai ne voivat liittyä tiedon saantiin (se, missä määrin on järjestetty asianmukaista ja ajallaan toteutettua tiedotusta), koulutuksen tarjoajaan (pääsyvaatimukset, kustannukset, opiskelun tukipalvelujen taso, oppimistulosten luonne jne.), tilanteeseen (koulutukseen liitetty kulttuurinen arvo ja se, missä määrin aikuisopiskelijan elämäntilanne tai perhe ja sosiaalinen ympäristö tukevat osallistumista) ja henkilön luonteenlaatuun (aikuisen itseluottamus ja itsetunto opiskelijana, mikä usein liittyy aiempiin epäonnistumisiin opiskelussa). Kysyntäpuolen syyt ovat useimmiten esteistä vaikeimpia: työ- tai perhesyistä johtuva ajan puute, puutteellinen tietämys ja motivaation puuttuminen, sillä opiskelua ei usein arvosteta tai siitä ei palkita riittävästi, minkä vuoksi ihmiset eivät näe siitä koituvaa hyötyä, puutteelliset tiedot koulutustarjonnasta ja varojen puute.¹⁹

Jäsenvaltioilla on edessään kaksitahoinen haaste: niiden on nostettava aikuiskoulutuksen osallistujamääriä yleensä mutta pyrittävä samalla korjaamaan osallistumisessa ilmeneviä epätasapainotiloja tasapuolisuuden lisäämiseksi kannustamalla, rohkaisemalla ja tukemalla niitä aikuisia, jotka kaikista epätodennäköisimmin osallistuvat koulutukseen (olipa sitten kyse virallisesta oppimisesta, epävirallisesta oppimisesta tai arkioppimisesta), ja antamalla heille tähän valmiudet.²⁰ Tämä edellyttää julkisten investointien kohdistamista niihin, joiden tarpeet koulutusjärjestelmät ovat aiemmin heikoiten täyttäneet.

Samalla kun motivoidaan ihmisiä osallistumaan koulutukseen on parannettava tiedotuksen laatua ja hyödynnettävä muun muassa monitoimitilojen, urheiluseurojen, kulttuurilaitosten ja peruskoulutusta tarjoavien laitosten potentiaalia oppimispaikkoina.

¹⁸ ”Progress towards the Lisbon objectives in education and training – Report based on indicators and benchmarks – Report 2006”, s. 35–40, sekä sen liite ”Detailed analysis of progress”, luku 6.2.

¹⁹ *Lifelong learning: citizens' views in close-up. citizens' views in close-up. Findings from a dedicated Eurobarometer survey*, Cedefop, Luxemburg, 2004. Raportista ilmenee lisäksi, että aikuisille on mieluisinta opiskella epävirallisessa ympäristössä.

²⁰ Ks. määritelmät valmisteluasiakirjasta ”Elinikäinen oppiminen” (SEK(2000) 1832, 30.10.2000) ja lisäksi Eurostatin tekemästä oppimistoiminnan luokittelusta.

Viesti nro 1

On olennaisen tärkeää lisätä osallistumista aikuiskoulutukseen ja tehdä siitä tasapuolisempaa. Kaikilla sidosryhmillä on oma tehtävänsä, mutta viranomaisten on otettava johto käsiinsä esteiden poistamisessa ja kysynnän lisäämisessä ja pyrittävä keskittymään erityisesti niihin, joiden koulutustausta on vähäinen. On muun muassa kehitettävä korkealuokkaiset ohjaus- ja tiedotusjärjestelmät, joissa keskitytään enemmän opiskelijan tarpeisiin, annettava kohdennettuja rahallisia kannustimia yksityishenkilöille ja tuettava paikallisten yhteistyökumppanuuksien kehittämistä.

2. Aikuiskoulutuksen laadun varmistaminen

Jos aikuiskoulutustarjonta on heikkolaatuista, oppimistuloksilta ei voida odottaa paljon. Laatuun liittyy useita eri näkökohtia: tiedotus ja ohjaus, tarveanalyysi, todellisia tarpeita vastaava opetuksen sisältö, toteutus, opiskelun tukipalvelut, arviointiin liittyvä toimintamalli, sekä osaamisen tunnustaminen, validoiminen ja sertifiointi. Kaikilla näillä osatekijöillä on merkitystä, mutta seuraavat näkökohdat ansaitsevat erityishuomiota²¹:

Opetusmenetelmät – Opetusmenetelmissä ja -materiaaleissa olisi otettava huomioon aikuisten erityistarpeet ja heidän lähestymistapansa oppimiseen. Aiotut oppimistulokset olisi esitettävä selkeästi. Aikuisten on lisäksi voitava hyödyntää opiskelun tukipalveluresursseja, kuten ohjausta, luku- ja kirjoitustaidon edistämiseen tähtääviä palveluja sekä tarvittavien opiskelutaitojen kehittämistä.

Henkilöstön laatu – Aikuiskoulutusosalalla työskentelevien ammatillisella kehitymisellä on olennainen merkitys aikuiskoulutuksen laadun kannalta. Aikuiskouluttajien peruskoulutuksen sisällön ja menetelmien määrittelyyn on kiinnitetty vain vähän huomiota. Aikuiskouluttajaksi päädytään useista eri koulutustaustoista ja ammateista, eikä tätä ammattia aina tunnusteta virallisissa urajärjestelmissä. Muihin koulutuksen alajärjestelmiin verrattuna aikuiskoulutusosalalle on ominaista osa-aikaisen henkilöstön (ja vapaaehtoispuolelta toimivien) suuri prosenttiosuus – näillä henkilöillä saattaa olla suppeammat uranäkymät ja he saavat usein tuntipalkkaa. Työmarkkinajärjestöjen olisi osallistuttava aikuiskouluttajien pätevyyksien tunnustamiseen.

Koulutuksen tarjoajien laatu – Koulutuksen tarjoajien yleiseen laatuun on kiinnitettävä huomiota ottamalla käyttöön niitä koskevat akkreditointimekanismit, laadunvarmistuspuitteet sekä opetus- ja oppimistulosten sisäinen ja ulkoinen seuranta- ja arviointijärjestelmä. Hallituksilla on tältä osin keskeinen tehtävä, sillä niiden on luotava sääntelypuitteet, asetettava laatustandardit erityisesti ammatillisen ja korkea-asteen koulutuksen alalta saatujen esimerkkien ja periaatteiden pohjalta sekä vahvistettava näiden standardien noudattaminen.

Toteutuksen laatu – Aikuiskoulutuksen toteutuksen parantaminen on olennaisen tärkeää, jotta osallistumisastetta saataisiin nostettua. Koulutustoiminnan tehokkaan toteutuksen edistämistoimiin kuuluvat opiskelupaikkojen ja lastenhoitomahdollisuuksien saatavuus paikallistasolla, avoimeen ja etäopiskeluun liittyvien palvelujen tarjoaminen syrjäisillä alueilla asuville, tiedotus ja ohjaus, räätälöidyt ohjelmat ja joustavat opetusjärjestelyt.

²¹ ”Adult education trends and issues in Europe”, Euroopan aikuiskoulutusyhdistyksen (European Association for the Education of Adults, EAEA) vuonna 2006 tekemä tutkimus. Ei ole julkaistu.

Viesti nro 2

Edistääkseen aikuiskoulutuksen laadun kohentamista jäsenvaltioiden olisi investoitava aikuisopiskelijoille muokattujen opetusmenetelmien ja -materiaalien parantamiseen ja otettava käyttöön perus- ja jatkokoulutukseen liittyvät, ammatilliseen kehitykseen tähtäävät toimenpiteet aikuiskoulutuslalla toimivien pätevoittämiseksi ja heidän ammatitaitonsa parantamiseksi. Jäsenvaltioiden olisi otettava käyttöön laadunvarmistusmekanismeja ja parannettava koulutustoiminnan toteutusta.

3. Oppimistulosten tunnustaminen ja validointi

Elinikäisen oppimisen ajatusmalliin kuuluu, että kaikenlaaisella oppimisella – niin virallisella, epävirallisella kuin arkioppimisella – on arvoa. Epävirallisen ja arkioppimisen tunnustaminen ja validointi muodostavat elinikäistä oppimista koskevan strategian perustan. Oppimistulokset olisi tunnustettava ja niitä olisi arvostettava riippumatta siitä, missä ja miten ne on saavutettu. Tällaisen epävirallisen ja arkioppimisen tunnustamisen ansiosta opiskelijat voivat määrittää oman aloituspisteensä, päästä mukaan itselleen sopivantasoiseen opetusohjelmaan, hankkia opintosuorituksia tiettyä tutkintoa varten ja/tai suorittaa kokonaisen tutkinnon oman osaamisensa pohjalta. Järjestely auttaa motivoimaan haluttomia osallistujia ja ottamaan aiemmin opitun paremmin huomioon ja säästää lisäksi aikaa ja rahaa vähentämällä tarvetta oppia uudelleen sellaista, joka on jo kertaalleen opittu, tai poistamalla tämän tarpeen kokonaan. Lisäksi yhteiskunta voi järjestelyn ansiosta hyötyä taidoista, jotka on hankittu ilman, että siitä olisi koitunut yhteiskunnalle kustannuksia.

Tunnustamisen ja validoinnin painottaminen ei sinällään ole mitään uutta, ja monet jäsenvaltiot ovat jo ottaneet käyttöön oppimistulosten tunnustamis- ja validointijärjestelmiä.²²

Koulutusasioiden neuvosto²³ hyväksyi vuonna 2004 yhteiset eurooppalaiset periaatteet epävirallisen ja arkioppimisen tunnustamiseksi ja tunnustamiseksi tavoitteenaan lisätä luottamusta näihin järjestelmiin.

Validointimenetelmien ja -järjestelmien jatkokehittely jäsenvaltioissa edellyttää kuitenkin seuraavien haasteiden huomioimista:

- validoinnin käyttöönoton on perustuttava asiaan liittyvien sidosryhmien ja erityisesti työmarkkinaosapuolien osallistumiseen, jotta kaikki ottaisivat vastuun toiminnasta ja sen uskottavuus lisääntyisi
- arviointimenetelmien ja niitä soveltavien laitosten laatua olisi parannettava
- kaikilla tasoilla annettavan koulutuksen tavoitteet olisi muotoiltava uudelleen oppimistulosten muodossa. Tämä on olennaisen tärkeää validoinnin kannalta: niin kauan kun tavoitteet perustuvat panostekijöihin, validointia on vaikea toteuttaa.

²² Lähde: European Inventory – Validation of non-formal and informal learning, <http://www.ecotec.com/europeaninventory/>

²³ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/validation2004_fi.pdf. Tietyt ammatit, joiden osalta on sovittu koulutuksen vähimmäisvaatimuksista, on vapautettu vaatimuksista. Ks. ammattipätevyyden tunnustamisesta 7. syyskuuta 2005 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY, EUVL L 255, 30.9.2005, s. 22.

Viesti nro 3

Jäsenvaltioiden olisi seuraavien viiden vuoden kuluessa otettava käyttöön epävirallisen ja arkioppimisen validointi- ja tunnustusjärjestelmät validointia ja tunnustamista koskevien yhteisten eurooppalaisten periaatteiden ja nykyisten kokemusten pohjalta. Validointi- ja tunnustusjärjestelmän kehittäminen voidaan yhdistää tutkintojen tunnustamista koskevien eurooppalaisten puitteiden yhteydessä tapahtuvaan tutkintojen tunnustamista koskevien kansallisten puitteiden kehittämiseen.

4. Ikääntyvään väestöön ja siirtolaisiin sijoittaminen

Ikääntyvään väestöön ja siirtolaisiin on sijoitettava enemmän.

Aktiivisena ikääntyminen

Edellä kuvatun muuttuvan väestötilanteen vuoksi on paitsi nostettava keskimääräistä eläkeikää myös kehitettävä aktiivisena ikääntymiseen tähtääviä politiikkoja, joissa käsitellään eläkkeelle jäämistä edeltävää ja sitä seuraavaa elämäntilannetta. Aikuiskoulutusjärjestelmillä on edessään kaksitahoinen haaste:

- Jotta varmistetaan ihmisten pysyminen työelämässä pidempään, on parannettava iäkkäiden työntekijöiden ammattitaitoa ja lisättävä heidän mahdollisuuksiaan elinikäiseen oppimiseen. On laajalti tunnustettu, että iäkkäiden työntekijöiden työllistettävyyden säilyttämiseksi tarvitaan investointeja koko työuran ajan, ja näille investoinneille on lisäksi saatava viranomaisen, ammatillisten elinten ja alojen tuki. Uransa keskivaiheilla oleviin olisi kiinnitettävä erityistä huomiota.
- Eläkeläisille on tarjottava enemmän koulutusta (tähän kuuluu esimerkiksi iäkkäiden opiskelijoiden lisääntynyt osallistuminen korkea-asteen koulutukseen), sillä ihmisillä on eläkeikään tullessaan entistä parempi fyysinen kunto ja mielenterveys, ja elinajanodote eläkeiän saavuttamisen jälkeen pitenee. Opiskelun olisi oltava olennainen osa tätä heidän elämänsä uutta vaihetta. Korkeakouluja käsitelleessä tuoreessa tiedonannossaan komissio kehotti korkeakouluja tarjoamaan ”avoimemmin kursseja opiskelijoille heidän myöhemmissä elämänvaiheissaan”. Tällaisten järjestelyiden ansiosta voidaan auttaa pitämään eläkeläiset kosketuksissa sosiaaliseen ympäristöönsä. Useiden maiden koulutusjärjestelmissä ei vielä ole alettu käsitellä tämän kansalaisryhmän kehittymässä olevia tarpeita, vaikka heissä on valtavaa potentiaalia, mitä tulee muiden opiskelun edistämiseen. Lisäksi olisi muistettava, että Euroopan kasvavalla eläkeläisväestöllä on potentiaalia ryhtyä aikuiskouluttajiksi itsekkin.

Siirtolaisuus

Kuten edellä todettiin, aikuiskoulutuksen haasteena on tukea siirtolaisten integroitumista yhteiskuntaan ja talouselämään ja hyödyntää mahdollisimman suuressa määrin ennen siirtolaiseksi lähtemistä hankittua osaamista ja koulutusta. Tähän olisi kuuluttava seuraavat osatekijät:

- EU:n tuki asiaan liittyvien ohjelmien kautta toimintastrategioille ja toimille, joilla parannetaan koulutuspolitiikan laatua siirtolaisten kotimaassa ja erityisesti yhteisön naapurimaissa

- sellaisten mekanismien nopeampi toteuttaminen, joilla arvioidaan saapuvien siirtolaisten valmiuksia ja tunnustetaan virallinen, epävirallinen ja arkioppiminen
- aikuisopiskelumahdollisuuksien laajentaminen kielellisen, yhteiskunnallisen ja kulttuurisen sopeuttamisen yhteydessä
- asianmukaisten ja tehokkaiden opetusmenetelmien kehittäminen ja monikulttuurisen oppimisprosessin edistäminen.

Viesti nro 4

Jäsenvaltioiden olisi varmistettava riittävät investoinnit iäkkäiden ja siirtolaisten kouluttamiseen – ensisijaisesti olisi kuitenkin varmistettava toiminnan tehokkuus suunnittelemalla koulutus sellaiseksi, että se vastaa oppijoiden tarpeisiin. Samalla olisi pyrittävä tiedostamaan paremmin siirtolaisten ja iäkkäiden merkittävä rooli yhteiskunnassa ja talouselämässä.

5. Indikaattorit ja vertailuarvot

Runsaslukuisen aikuiskoulutustarjonnan seuraamiseksi ja näyttöön perustuvien toimintastrategioiden kehittämiseksi tarvitaan luotettavia tietoja. Oppivelvollisuuskoulutukseen verrattuna aikuiskoulutuksesta on saatavilla vain vähän tietoa, mikä johtuu muun muassa siitä, että koulutuksen tarjoajat toimivat hajanaisesti, niitä on hyvin erityyppisiä ja ne toimivat usein julkisen sektorin ulkopuolella. Jo tehtyjen ja tulossa olevien kansainvälisten tutkimusten ansiosta tietojen saatavuus ja laatu paranee koko ajan, ja näin tulee tapahtumaan lähivuosinakin. Kahden Eurostatin toteuttaman kyselytutkimuksen – aikuiskoulutustutkimuksen ja yrityksissä toteutetun kolmannen ammatillista täydennyskoulutusta koskevan kyselytutkimuksen – tuloksista saadaan vuoden 2007 loppuun mennessä tuoretta tietoa lähinnä aikuisten osallistumisesta elinikäiseen oppimiseen ja yritysten investoinneista ja osallistumisesta ammatilliseen täydennyskoulutukseen. OECD valmistelee parhaillaan kyselytutkimusta aikuisten ammattitaidosta (PIAAC).

Lisätutkimus ja -analyysit ovat kuitenkin tarpeen, ja niillä on merkittävä rooli käytettävissä olevien tilastojen hyödyntämisessä ja keskeisten näkökohtien tarkastelussa – esimerkiksi mainittakoon virallisesta, epävirallisesta ja arkioppimisesta saatava hyöty sekä arkioppimisen yleinen rooli aikuisten elämässä. Suuntauksiin ja ennusteisiin on kiinnitettävä enemmän huomiota, jotta voidaan tukea päätöksentekoa ja ohjelmien suunnittelua. Komissio on osaltaan edistänyt tätä toimintaa, sillä se on vastikään perustanut Isprassa toimivaan Yhteiseen tutkimuskeskukseen elinikäistä oppimista käsittelevän tutkimusyksikön.

Viesti nro 5

Aikuiskoulutusta koskevien tietojen laatua ja vertailukelpoisuutta on edelleen parannettava. Erityisesti on saatava parempi käsitys aikuiskoulutuksen hyödyistä ja syistä, jotka estävät ihmisiä hyödyntämästä aikuiskoulutustarjontaa, sekä parempaa tietoa koulutuksen tarjoajista, kouluttajista ja koulutuksen toteuttamisesta.

Euroopan komission, Eurostat mukaan luettuna, olisi tällä alalla keskityttävä parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntämään toteutettuja kyselytutkimuksia ja saatavilla olevaa tietoa, yhdenmukaistamaan käsitteitä ja määritelmiä sekä lisäämään tietojen kattavuutta ja keruutiheyttä sekä parantamaan niiden ajankohtaisuutta. Lisäksi tarvitaan luotettavia sukupuolen mukaan eroteltuja tietoja

4. Euroopan unionin toiminta

Aikuiskoulutuksella voidaan merkittävästi auttaa vastaamaan Eurooppaa kohtaaviin haasteisiin, mutta se ei ole vielä saavuttanut täyttä potentiaaliaan. Tässä tiedonannossa esitetään, että keskittymällä laatuun, tehokkuuteen ja tasapuolisuuteen voidaan hyödyttää sekä yhteiskuntaa että talouselämää.

Jäsenvaltiot ovat vastuussa tämän alan toiminnasta. Komission tehtävänä on tukea niitä niiden pyrkiessä uudenaikaistamaan järjestelmiään. Komissio ehdottaa tämän vuoksi, että jäsenvaltioiden ja asiaan liittyvien sidosryhmien kanssa olisi keskusteltava

- siitä, miten Euroopan tasolla käytettävissä olevia rahoitusmekanismeja (kuten rakennerahastoja ja elinikäisen oppimisen ohjelmaa) voidaan parhaiten hyödyntää
- siitä, miten aikuiskoulutuksen tarpeet otetaan asianmukaisesti huomioon Lissabonin strategiaan kuuluvissa kansallisissa uudistusohjelmissa
- siitä, miten sidosryhmät parhaiten saadaan toimintaan mukaan sen varmistamiseksi, että jäsenvaltiot ryhtyvät erilaisista olosuhteistaan riippumatta toimimaan tässä tiedonannossa esitettyjen viestien pohjalta
- siitä, miten edistetään parhaiden toimintatapojen vaihtoa vertaisoppimistoimin Koulutus 2010 -työohjelman puitteissa ja nykyisistä EU:n ohjelmista saatujen tulosten perusteella
- siitä, millä toimintamalleilla voidaan parhaiten parantaa tilastointia.

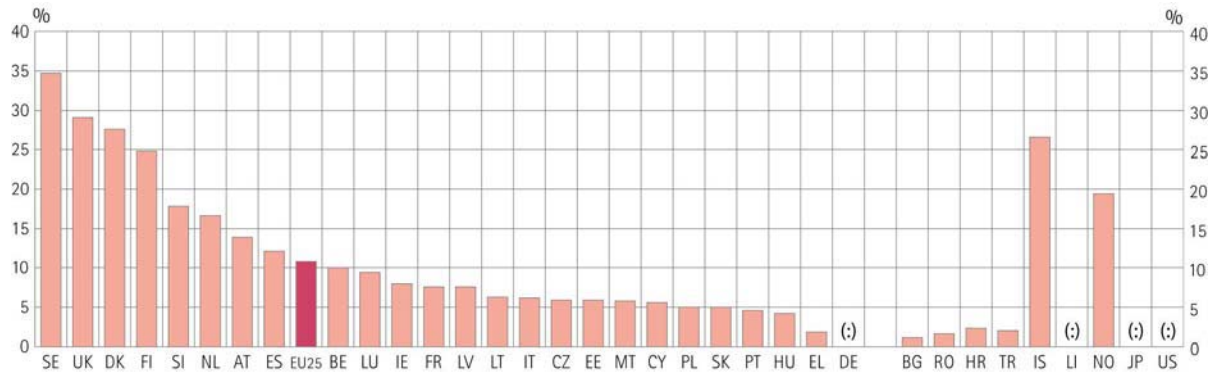
Komissio ehdottaa tämän pohdiskelun perusteella, että vuonna 2007 kehitetään toimintasuunnitelma, jonka avulla voidaan varmistaa tässä tiedonannossa esitettyjen viestien kunnollinen seuranta.

ANNEX

Participation in adult learning

Participation of adults in lifelong learning (2005)

(Percentage of population aged 25-64 participating in education and training in four weeks prior to the survey, ISCED 0-6)

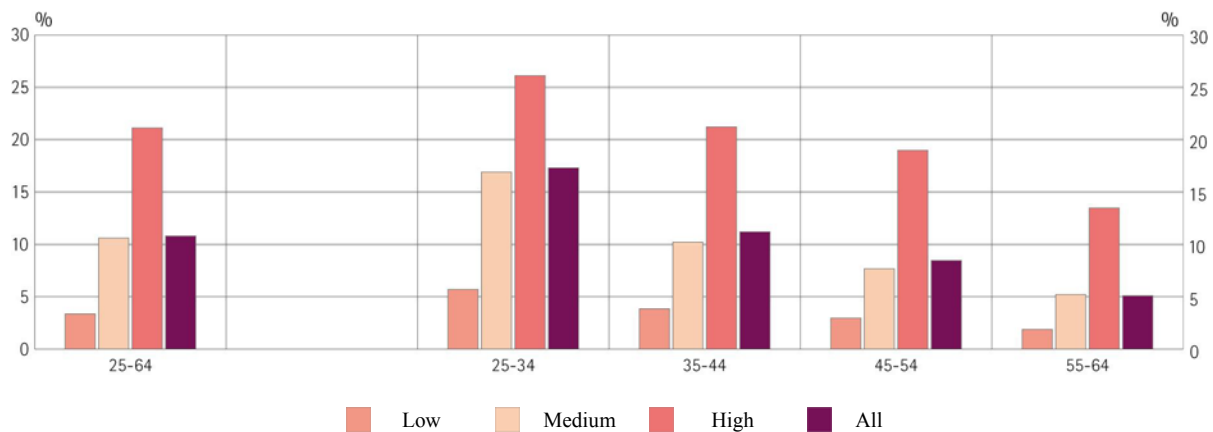
Source: Eurostat (Labour Force Survey)

Additional notes:

- DE: data for 2004.

- LU, MT and the UK: provisional data.

Participation in lifelong learning by age and educational attainment (2005)

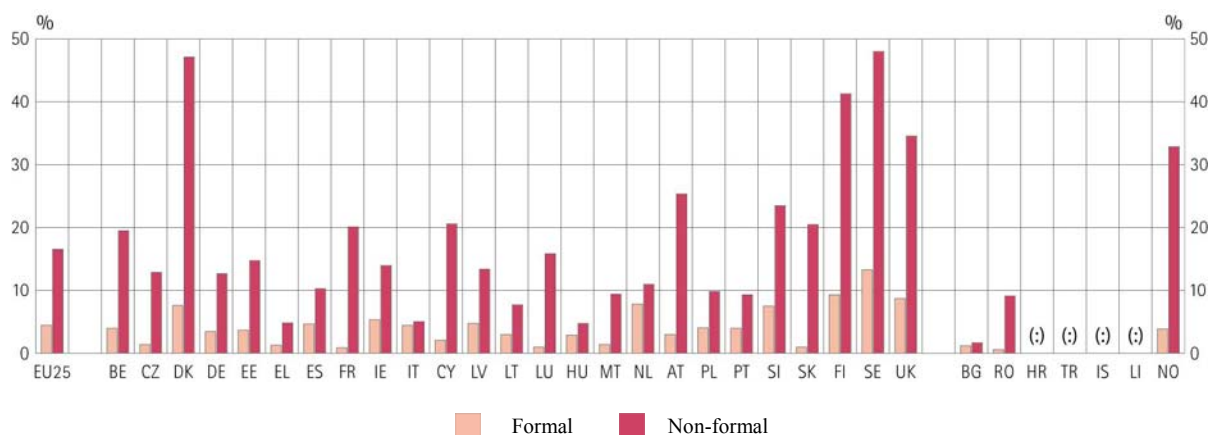
Source: Eurostat (Labour Force Survey)

Additional notes:

- DE : data for 2004.

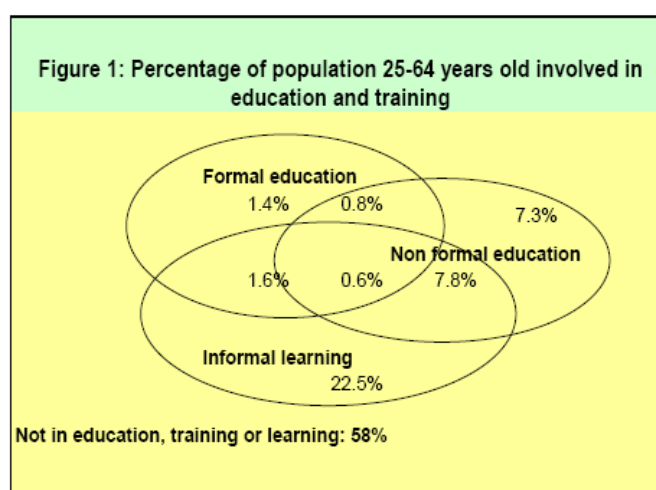
- LU, MT and the UK : provisional data.

Rate of participation (%) of 25-64 year olds in formal and non-formal education and training (2003)

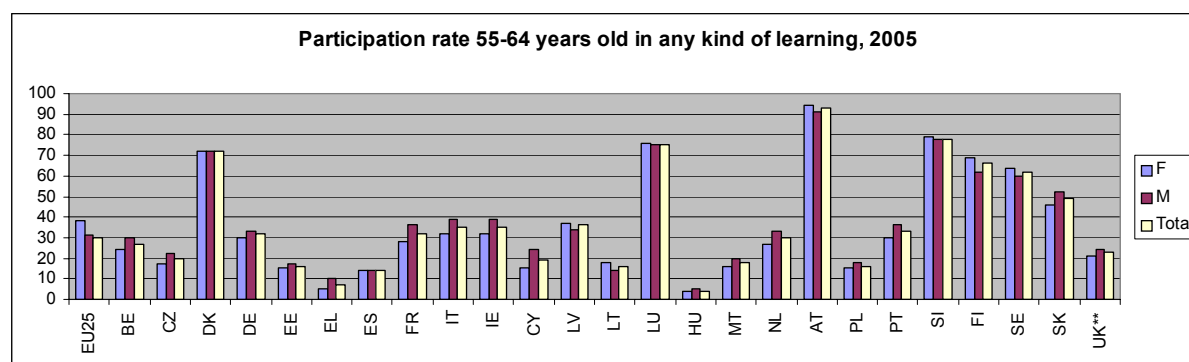
Source: Eurostat LFS, ad-hoc module on Lifelong Learning 2003. Target population: 25-64 years, reference period: 12 months..

Percentage of population 25-64 year olds involved in education and training (2003)

Source: Eurostat LFS, Ad hoc module on lifelong learning 2003
Target population: 25-64 years old

Participation rate 55-64 years old in any kind of learning (2005)

(*) Informal training is not included in UK Source: Eurostat LFS, Ad Hoc module on Lifelong Learning 2003 Target population: 25-64 years old

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 23.10.2006
KOM(2006)614 slutlig

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

Vuxenutbildning: Det är aldrig för sent att lära

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

Vuxenutbildning: Det är aldrig för sent att lära

1. Inledning

I kommissionens meddelande ”Att förverkliga det europeiska området för livslångt lärande” från 2001 och rådets resolution om livslångt lärande från 2002 betonas vikten av livslångt lärande inte bara för konkurrenskraft och anställbarhet, utan även för social integration, aktivt medborgarskap och personlig utveckling. Vuxenutbildning är ett viktigt inslag i det livslånga lärandet.

Vuxenutbildning kan definieras på olika sätt. I detta meddelande avses med vuxenutbildning *alla former av lärande som vuxna ägnar sig åt efter avslutad utbildning*, oavsett utbildningsnivå (dvs. inbegripet högre utbildning).

Utbildning är en avgörande faktor för att man ska kunna uppnå Lissabonstrategins mål, dvs. ökad ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och social integration. Förutom att vuxenutbildningen bidrar till personlig utveckling och självförverkligande får dess roll i detta sammanhang också ett allt större erkännande inom ramen för medlemsstaternas nationella reformprogram. Genomförandet har dock med några undantag inte varit helt tillfredsställande¹. De flesta utbildningssystemen är fortfarande inriktade främst på allmän och yrkesinriktad utbildning för ungdomar, och man har endast uppnått begränsade resultat när det gäller att anpassa systemen till människors behov av livslångt lärande. Ytterligare fyra miljoner vuxna skulle behöva delta i livslångt lärande för att uppfylla det mål för deltagandet som medlemsstaterna fastställt för programmet Utbildning 2010². Nya forskningsrön³ bekräftar att det behövs investeringar i vuxenutbildning. Bland de fördelar som skapas på såväl det offentliga som det privata planet kan nämnas ökad anställbarhet, ökad produktivitet och arbetstillfällen av bättre kvalitet, minskade utgifter för arbetslöshetsförmåner, sociala förmåner och förtidspensioner samt samhällsvinster i form av ökat samhällsdeltagande, bättre hälsa, minskad brottslighet och ökat välbefinnande och självförverkligande för individen. Där äldre vuxna ingått i undersökningarna har man konstaterat att de som ägnar sig åt lärande i någon form är friskare och kostar hälso- och sjukvården mindre⁴.

Vuxenutbildningen ger alla möjlighet att förvärva nyckelkompetenser och i detta meddelande diskuteras hur den kan bidra väsentligt till att öka arbetskraftens anställbarhet och rörlighet på en modern arbetsmarknad och samtidigt stärka det sociala skyddet. Meddelandet bygger också på lärdomarna av den dialog som förts med medlemsstaterna inom ramen för programmet Utbildning 2010 och på de erfarenheter som gjorts inom befintliga gemenskapsprogram på utbildningsområdet, särskilt Grundtvig-delen av Sokrates-

¹ ”Att modernisera utbildningen: ett avgörande bidrag till välbefinnande och social sammanhållning i Europa - 2006 års gemensamma lägesrapport från rådet och kommissionen om genomförandet av arbetsprogrammet Utbildning 2010”,
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/c_079/c_07920060401en00010019.pdf

² http://ec.europa.eu/education/policies/2010/objectives_en.html#measuring

³ *Promoting Adult Learning*, OECD (2005).

⁴ Tom Schuller, John Preston, Cathie Hammond, Angela Brassett-Grundy and John Bynner, *The Benefits of Learning*, University of London, 2004.

programmet⁵. Meddelandet är också i linje med den strategi som beskrivs i meddelandet ”Effektiva och rättvisa utbildningssystem i Europa”⁶, dvs. att det är möjligt att genomföra reformer som både effektiviserar utbildningssystemen och samtidigt skapar större rättvisa. Det framhålls att strukturfonderna – särskilt Europeiska socialfonden – kan stödja utvecklingen av infrastrukturer och utarbetandet av strategier. I meddelandet betonas även vissa särskilda frågor, nämligen jämställdhet (särskilt när det gäller uppgiftsinsamling), skillnader i fråga om tillgången till livslångt lärande och preferenser när det gäller former av lärande.

I meddelandet beskrivs den politik som bör ligga till grund för genomförandet av det kommande Grundtvig-programmet, som ska ingå i det övergripande programmet för livslångt lärande 2007–2013. Dessutom föreslås en reflektionsprocess om vuxenutbildning för medlemsstaterna och berörda aktörer i syfte att utarbeta en handlingsplan 2007.

2. Utmaningar för Europeiska unionen

Vuxenutbildning har inte alltid fått det erkännande det förtjänar i form av synlighet, politiska prioriteringar och resurser, trots att livslångt lärande är ett område som lyfts fram politiskt de senaste åren. Denna klyfta mellan politisk retorik och verklighet är ännu mer slående när man betänker de stora utmaningar EU står inför.

Konkurrenskraft

När det gäller ekonomin är EU:s största utmaning att skapa ökad tillväxt och sysselsättning, samtidigt som man värnar om den sociala sammanhållningen. Att andra regioner i världen har gått framåt starkt visar betydelsen av en innovativ, avancerad och högkvalitativ utbildning som en nyckelfaktor för ekonomisk konkurrenskraft. Den allmänna kompetensnivån måste höjas, inte bara för att tillgodose arbetsmarknadens behov utan även för att ge medborgarna möjlighet att fungera på ett effektivt sätt i dagens samhälle. Till bilden hör dock att det finns ca 72 miljoner lågutbildade arbetstagare i EU⁷ – denna grupp utgör således en tredjedel av arbetskraften. Samtidigt visar prognoserna att bara 15 procent av de nya arbetstillfällena som skapats 2010 kommer att vara lämpliga för lågutbildade. Hela 50 procent av de nya arbetstillfällena kommer att kräva högre utbildning⁸. Dessutom är fortfarande en betydande andel av den europeiska befolkningen funktionella analfabeter. Att se till att alla medborgare tillägnar sig nyckelkompetenser är en utmaning för alla medlemsstater⁹. Forskningen visar att ett kompetenslyft som når ut till alla befolkningsgrupper får större effekter för ekonomin som helhet¹⁰.

⁵ Rapport från kommissionen – ”Preliminär utvärderingsrapport om de resultat som uppnåtts och om de kvalitativa och kvantitativa aspekterna på genomförandet av den andra etappen av Europeiska gemenskapens åtgärdsprogram för utbildning Sokrates”, KOM (2004) 153 slutlig, 8.3.2004.

⁶ Kommissionens meddelande ”Effektiva och rättvisa utbildningssystem i Europa”, KOM(2006)481 slutlig, 8.9.2006.

⁷ EU:s arbetskraftsundersökning 2004, Eurostat.

⁸ *Vocational education and training – key to the future*, Cedefops sammanfattning av Maastrichtundersökningen, Luxemburg, 2004.

⁹ Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets rekommendation om nyckelkompetenser för livslångt lärande, KOM(2005)548 slutlig, 10.11.2005.

¹⁰ Coulombe, S., J.F. Tremblay och S. Marchand, *International Adult Literacy Survey, Literacy Scores, Human Capital and Growth across Fourteen OECD Countries*, Statistics Canada, Ottawa, 2004.

Förändringar i befolkningsstrukturen

EU står idag inför enorma demografiska förändringar som kommer att få betydande konsekvenser för samhället och för ekonomin, och därigenom även för utbildningssystemen och utbildningsbehoven. Befolkningen i EU åldras – under de kommande 30 åren kommer antalet unga européer (barn och ungdomar upp till 24 år) att minska med 15 procent. En av tre européer kommer att vara över 60 år och ungefär en av tio kommer att vara över 80 år¹¹. Denna utveckling medför stora utmaningar för den europeiska samhällsmodellen. Antalet personer som träder in på arbetsmarknaden blir allt färre och bara en av tre i åldersgruppen 55–64 år förvärvsarbetar. Det finns således ett uppenbart behov av att utnyttja till fullo de möjligheter vuxenutbildningen ger för att öka unga människors arbetskraftsdeltagande och fördröja utträdet från arbetsmarknaden för äldre arbetstagare. Det betyder särskilt att man behöver åtgärda problemet med att så många ungdomar lämnar skolan i förtid (6 miljoner 2005¹²), samtidigt som man inriktar sig på att förbättra kompetensnivån och anpassbarheten bland lågutbildade arbetstagare över 40 år, så att de höjer sin kvalifikationsnivå med minst ett steg.

Vuxenutbildning kan bidra till att invandring – som kan vara en del av lösningen på problemen med befolkningens åldrande och bristen på kompetens och arbetskraft inom vissa sektorer – kan ske på ett sätt som gynnar både invandrarna och samhället i värdlandet. De flesta nya invandrare, även högutbildade, har stort behov av att lära sig landets språk och seder. Dessutom är det vanligt att deras kompetens undervärderas och inte utnyttjas på bästa sätt på arbetsmarknaden. Invandrare har i regel sämre ställning på arbetsmarknaden än EU-medborgare, även om de har hög utbildning. Detta gäller inte bara nyanlända, utan även andra och tredje generationens invandrare, och det gäller i ännu högre grad invandrarkvinnor.

Social integration

Nyligen framlagda rapporter bekräftar att fattigdom och socialt utanförskap fortfarande är stora problem i alla medlemsstater¹³. Det finns en rad olika omständigheter – t.ex. låg utbildningsnivå, arbetslöshet, isolering på landsbygden och en sämre start i livet av olika orsaker – som gör att många människor ställs utanför samhället och utesluts från ett aktivt medborgarskap. Detta utanförskap förvärras av de nya former av analfabetism som rör tillgång till och användning av IT-teknik i arbetslivet och i det dagliga livet; icke-datakunniga vuxna utesluts från viktig information och resurser som i allt högre grad endast tillhandahålls digitalt¹⁴. Vuxenutbildningen har en nyckelroll när det gäller att motverka socialt utanförskap.

¹¹ Uppgifter från Eurostats befolkningsprognos, grundade på 2004, utvecklingsscenario, baslinjevariant; grönboken "Befolkningsförändringar och nya solidariska band mellan generationerna", meddelande från kommissionen, KOM(2005)94 slutlig, 16.3.2005.

¹² Kommissionens arbetsdokument "Progress towards the Lisbon objectives in education and training – Report based on indicators and benchmarks – Report 2006", SEK(2006)639, 16.5.2006, s. 40.

¹³ "Gemensam rapport om social trygghet och social integration 2006", http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/cs2006_7294_en.pdf

¹⁴ År 2005 saknade 37 procent av EU:s befolkning i åldersgruppen 16–74 år grundläggande datakunskaper, och denna andel ökar med åldern (65 procent i åldersgruppen 55–74 år). Källa: Eurostat, Statistics in focus, utgåva 17/2006.

3. Föra vuxenutbildningsagendan framåt

Att öka vuxenbefolkningens kompetensnivå genom att erbjuda fler och bättre möjligheter till lärande under hela vuxenlivet är viktigt för att man ska kunna skapa både effektivitet och rättvisa med tanke på de utmaningar som beskrivs ovan¹⁵. Vuxenutbildning bidrar till att skapa mer effektiva arbetstagare och mer välinformerade och aktiva medborgare. Det bidrar också till ökat personligt välbefinnande.

En av de största utmaningarna för beslutsfattarna på det här området är att sörja för ett optimalt utnyttjande av de olika utbildningsanordnare och inlärningsmiljöer som ingår i vuxenutbildningssystemen. Många parter deltar i att fatta beslut om och genomföra politiska åtgärder, bl.a. departement, arbetsmarknadens parter, offentliga utbildningsanordnare, kyrkor, icke-statliga organisationer samt regionala och lokala myndigheter. Politiska beslut fattas på statlig, regional eller lokal nivå, och ibland på flera nivåer parallellt. I många länder har det politiska beslutsfattandet decentraliserats i betydande utsträckning¹⁶. Här krävs det bättre samordning och partnerskap för att skapa ökad samstämmighet, undvika dubbelarbete och bidra till ett mer effektivt utnyttjande av knappa resurser. Samordning gör det möjligt att fastställa prioriteringar, utarbeta en konsekvent politik som stöds av lagstiftningsreformer och säkerställa genomförandet. Det bidrar också till tydligare information och vägledning till personer som är intresserade av lärande.

Medlemsstaterna har utarbetat planer och politiska riktlinjer som ingår i de nationella reformprogrammen för att stärka det livslånga lärandet. Planeringsskedet måste nu övergå i handling. Genomförandet kan ske med stöd av de europeiska strukturfonderna, särskilt Europeiska socialfonden, som kan finansiera åtgärder för att förbättra infrastrukturen och öka utbudet inom vuxenutbildningen. Det finns många exempel på bra projekt som har utvecklats i medlemsstaterna med EU-stöd och som kan genomföras även i andra medlemsstater¹⁷.

Medlemsstaterna har inte längre råd att vara utan ett effektivt vuxenutbildningssystem som ingår i strategin för livslångt lärande och som ger deltagarna bättre tillgång till arbetsmarknaden, ökad social integration och bättre förutsättningar för ett aktivt åldrande. Medlemsstaterna bör införa lämpliga system så att de kan fastställa prioriteringar och övervaka genomförandet.

¹⁵ Kommissionens meddelande ”Effektiva och rättvisa utbildningssystem i Europa”, punkt 25.

¹⁶ Decentralisering har skett i olika form och utsträckning i de flesta länder: Österrike, Belgien, Bulgarien, Danmark, Finland, Tyskland, Nederländerna, Polen, Portugal, Spanien, Sverige, Rumänien och Förenade kungariket. (Källa: OECD 2005, Eurydice 2006).

¹⁷ ESF060603-ESF Support to Education and Training Background Document.

Viktiga budskap

Nedan framförs fem viktiga budskap för berörda aktörer på vuxenutbildningsområdet.

1. Undanröja hindren för deltagande

Vuxnas deltagande i utbildning är begränsat (se bilagan). I genomsnitt deltog 10,8 procent 2005, jämfört med det mål som fastställts: att 12,5 procent av vuxenbefolkningen ska delta i vuxenutbildning 2010. Genomsnittet varierar kraftigt mellan medlemsstaterna (1,1–34,7 procent¹⁸), men *fördelningen på olika grupper* är påfallande lika – i alla medlemsstater är deltagandet minst bland lågutbildade, äldre, landsbygdsbor och funktionshindrade. Hindren för individers deltagande kan ha samband med den politik som förs, den information som ges (tillgång till lämplig och aktuell information), utbildningsanordnaren (t.ex. inträdeskrav, avgifter, inlärningsstöd och resultat av lärande), situationen (synen på utbildningens värde och huruvida personens livssituation, familj och sociala miljö stöder deltagande) samt personens läggning (självkänsla och självförtroende när det gäller lärande; faktorer som ofta påverkas av tidigare misslyckanden). Men det är ofta på efterfrågesidan som de största hindren finns: tidsbrist på grund av arbete eller familjeansvar, bristande medvetenhet eller motivation (eftersom människor inte tror att lärande värderas eller belönas tillräckligt och därför inte ser fördelarna), brist på information om utbudet samt brist på finansiering¹⁹.

Medlemsstaterna står inför en dubbel utmaning: att öka deltagandet i vuxenutbildning och samtidigt åstadkomma en jämnare och rättvisare fördelning på olika grupper genom att motivera, uppmuntra, stärka och stödja de vuxna som minst sannolikt deltar i alla slag av formellt, icke-formellt och informellt lärande²⁰. Detta kräver riktade offentliga investeringar för att man ska kunna nå ut till de grupper som tidigare gynnats minst av utbildningssystemen.

Att förbättra informationens kvalitet och utnyttja den potential för lärande som finns hos t.ex. samlingslokaler i närmiljön, idrottsklubbar, kulturinstitutioner och skolor är bra sätt att motivera människor att delta i lärande.

Budskap 1

Det är oerhört viktigt att öka deltagandet i vuxenutbildning, särskilt bland svagare grupper. Det behövs ett engagemang bland alla berörda aktörer, men myndigheterna måste visa vägen när det gäller att undanröja hinder och främja efterfrågan – särskilt för lågutbildade. Man bör utveckla högkvalitativa väglednings- och informationssystem på grundval av en mer elevcentrerad strategi samt införa riktade ekonomiska incitament för individer och stöd för inrättande av lokala partnerskap.

¹⁸ "Progress towards the Lisbon objectives in education and training – Report based on indicators and benchmarks – Report 2006", s. 35-40, med avsnitt 6.2 i bilagan "Detailed analysis of progress".

¹⁹ *Lifelong learning: citizens' views in close-up. Findings from a dedicated Eurobarometer survey*, Cedefop, Luxemburg, 2004. Rapporten visar också att vuxna har en stark preferens för informellt lärande.

²⁰ Definitioner från "Memorandum on Lifelong Learning" (SEK(2000) 1832, 30.10.2000) och andra arbeten som Eurostats klassificering av utbildningsaktiviteter.

2. God kvalitet i vuxenutbildningen

Undervisningens kvalitet påverkar direkt resultaten av lärandet. Kvalitet är ett mångfacetterat begrepp som innefattar bl.a. information och vägledning, behovsanalys, relevant undervisningsinnehåll som motsvarar faktiska behov och efterfrågan, ett effektivt tillhandahållande av utbildningstjänster, inlärningsstöd, bedömningsmetoder samt erkännande, validering och certifiering av kompetenser. Alla dessa faktorer är viktiga, men följande kräver särskild uppmärksamhet²¹:

Lämpliga undervisningsmetoder – Vuxnas särskilda behov och inlärningsstilar måste beaktas när undervisningsmetoder och undervisningsmaterial utarbetas. De eftersträlvade resultaten bör formuleras tydligt. Man bör också erbjuda de olika former av inlärningsstöd och resurser som en vuxen kan behöva, t.ex. vägledning, läs- och skrivkunnighetsprogram och utbildning i studieteknik.

Bra lärare – Yrkesmässig utveckling för dem som arbetar med vuxenutbildning är en viktig faktor för kvaliteten i undervisningen. Hittills har innehållet och processerna i den grundläggande utbildningen för lärare inom vuxenutbildning inte ägnats någon större uppmärksamhet. Lärare inom vuxenutbildning har olika utbildning och yrkesbakgrund, och yrket erkänns inte alltid inom formella karriärstrukturer. Jämfört med andra delsystem på utbildningsområdet kännetecknas vuxenutbildningen av en stor andel deltidsarbetande (och frivilligarbetare). Dessutom är karriärmöjligheterna ofta begränsade och personalen ofta timavlönad. Arbetsmarknadens parter bör delta i arbetet för att ge vuxenutbildningslärarnas kompetens erkännande.

Utbildningsanordnare som håller hög kvalitet – För att se till att utbildningsanordnarna håller en god övergripande kvalitet bör man införa system för ackreditering, kvalitetssäkring, intern och extern tillsyn samt utvärdering av resultatet av undervisningen och lärandet. Här har staten en viktig roll att spela när det gäller att införa lagstiftning och kvalitetsstandarder – särskilt på grundval av befintliga exempel och principer inom yrkesinriktad utbildning och högre utbildning – och införa certifieringsförfaranden för att se till att dessa standarder följs.

Ett effektivt tillhandahållande av utbildningstjänster – Deltagandet påverkas även av hur utbildningstjänsterna tillhandahålls, och här krävs ytterligare insatser. Man kan t.ex. använda lokaler i närområdet och ordna barnpassning, anordna öppen utbildning och distansutbildning för dem som bor i avlägsna områden, ge information och vägledning samt erbjuda skräddarsydda program och flexibel undervisning.

Budskap 2

För att främja en kvalitetskultur inom vuxenutbildningen bör medlemsstaterna investera i att förbättra undervisningsmetoderna och undervisningsmaterialen så att de anpassas till vuxna samt införa grundläggande utbildning och fortbildning för lärare inom vuxenutbildning. Medlemsstaterna bör dessutom införa kvalitetssäkringssystem och se till att utbildningstjänsterna tillhandahålls på ett sätt som underlättar deltagande.

²¹ ”Adult education trends and issues in Europe”, en undersökning gjord av den europeiska organisationen för vuxenutbildning EAEA (European Association for the Education of Adults) 2006. Opublicerad.

3. Erkännande och validering av resultat

Om man ser lärande som en livslång process innebär det att man sätter värde på alla dess former, dvs. inte bara formellt utan även icke-formellt och informellt lärande. Erkännande och validering av icke-formellt och informellt lärande är en hörnsten i strategin för livslångt lärande. Resultaten av lärandet bör erkännas och värderas, oavsett var och hur kunskaperna förvärvats. Ett sådant erkännande gör det lättare för vuxenstuderande att fastställa sin utgångsnivå, få tillträde till ett utbildningsprogram på en viss nivå och helt eller delvis uppfylla kraven för en viss utbildning på grundval av kompetens. Detta ökar motivationen hos motvilliga deltagare, ökar värdet på tidigare lärande och innebär att man sparar tid och pengar genom att vuxenstuderande inte alls eller åtminstone i mindre utsträckning behöver ägna tid åt moment de redan behärskar. Det gör också att samhället kan dra nytta av människors kompetens utan att det medför kostnader för den offentliga sektorn.

Denna betoning på erkännande och validering är inte ny, och många medlemsstater har redan infört system för erkännande och validering av resultat av lärande²².

Utbildningsrådet antog 2004 gemensamma europeiska principer för identifiering och validering av icke-formellt och informellt lärande²³ i syfte att stärka förtroendet för dessa system.

Medlemsstaterna står dock inför följande utmaningar när det gäller att vidareutveckla sina metoder och system för validering:

- Valideringssystemen bör utformas i samarbete med berörda aktörer – särskilt arbetsmarknadens parter – för att främja delaktighet och skapa förtroende.
- Kvaliteten på bedömningsmetoderna och berörda institutioner behöver förbättras.
- Utbildningsmålen på alla nivåer bör omformuleras så att de beaktar resultaten av lärandet. Detta är av avgörande betydelse för valideringen, eftersom det är svårt att införa validering så länge målen är baserade på insatsfaktorer.

Budskap 3

Medlemsstaterna bör inom de kommande fem åren införa system för validering och erkännande av icke-formellt och informellt lärande på grundval av de gemensamma europeiska principerna för validering och erkännande och med beaktande av tidigare erfarenheter. De insatser som görs på detta område kan kopplas till utarbetandet av en nationell ram för kvalifikationer som en del av den europeiska ramen för kvalifikationer (European Qualifications Framework – EQF).

²² Källa: European Inventory – Validation of non-formal and informal learning, <http://www.ecotec.com/europeaninventory/>

²³ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/validation2004_en.pdf. Undantag har gjorts för vissa yrken för vilka minimikrav på utbildning fastställts – se Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer, EUT L 255, 30.9.2005, s. 22.

4. Investera i äldre och invandrare

Det krävs ökade satsningar på äldre och invandrare.

Aktivt åldrande

Befolkningsstrukturens utveckling, som beskrivits ovan, innebär att den genomsnittliga pensionsåldern behöver höjas. Dessutom krävs det insatser som främjar ett ”aktivt åldrande” såväl före som efter pensioneringen. För vuxenutbildningssystemen innebär detta en dubbel utmaning:

- För att förlänga yrkeslivet krävs ett kompetenslyft och bättre möjligheter till livslångt lärande för äldre arbetstagare. Det råder enighet om att man för att bibehålla de äldre arbetstagarnas anställbarhet behöver göra investeringar under hela livsrymden och att dessa insatser stöds av staten, yrkesorganisationer och berörda sektorer. Särskild uppmärksamhet bör ägnas dem som befinner sig mitt i yrkeslivet.
- Utbildningsmöjligheterna för pensionärer måste förbättras (t.ex. genom att fler äldre får möjlighet att delta i högre utbildning), eftersom dagens pensionärer är fysiskt och mentalt friskare och kan förväntas leva längre efter pensioneringen. Lärande bör vara ett naturligt inslag även i denna livsfas. I sitt nyligen publicerade meddelande om universitetens uppmanade kommissionen universitet och högskolor att ”[tillhandahålla] kurser för studenter senare i livet”. Sådana insatser har en avgörande roll när det gäller att ge pensionärerna möjlighet att hålla kontakten med sin sociala miljö. I många länder har man inte påbörjat några insatser inom utbildningssystemen för att tillgodose de framväxande behoven hos denna grupp, som också har en enorm potential när det gäller att bidra till andras lärande. Det växande antalet pensionärer i EU bör också ses som en möjlig rekryteringsbas för lärare inom vuxenutbildning.

Migration

Som påpekats tidigare bör vuxenutbildningen stödja integration av invandrare i samhället och ekonomin och se till att deras kompetens och utbildning från hemlandet tas tillvara på bästa sätt. Följande åtgärder bör vidtas:

- EU bör utarbeta stödjande politiska riktlinjer och åtgärder genom relevanta program för att förbättra utbildningspolitiken i invandrarernas hemländer, särskilt EU:s grannländer.
- Kortare handläggningstider för kompetensbedömning och erkännande av formellt, icke-formellt och informellt lärande för nyanlända invandrare.
- Bättre vuxenutbildningsmöjligheter för att stärka språklig, social och kulturell integration.
- Utarbetande av lämpliga och effektiva undervisningsmetoder och större betoning på interkulturellt lärande.

Budskap 4

Medlemsstaterna bör se till att tillräckliga investeringar görs i utbildning för äldre arbetstagare och invandrare. De bör framförallt skapa effektivitet genom att se till att utbildningen faktiskt motsvarar behoven. De bör också informera om invandrarernas och äldre människors viktiga roll i samhället och ekonomin.

5. Indikatorer och riktmärken

Det krävs tillförlitliga uppgifter för att man ska kunna övervaka ett så mångfacetterat område som vuxenutbildning och utveckla en evidensbaserad politik. Jämfört med den obligatoriska utbildningen är uppgifterna om vuxenutbildningen begränsade – inte minst eftersom utbildningsanordnarna är spridda, är organiserade på olika sätt och ofta verkar utanför den offentliga sektorn. Tillgången på uppgifter och uppgifternas kvalitet har förbättrats och kommer att förbättras ytterligare under de kommande åren tack vare redan genomförda och planerade internationella undersökningar. Resultaten av två Eurostatundersökningar (vuxenutbildningsundersökningen och den tredje undersökningen om företagets fortbildning) kommer senast i slutet av 2007 att tillhandahålla aktuella uppgifter främst om vuxnas deltagande i livslångt lärande och företagets investeringar i fortbildning. OECD:s undersökning om vuxenbefolkningens kompetens (PIAAC) håller nu på att förberedas.

Det krävs ytterligare forskning och analys, särskilt för att man ska kunna utnyttja den tillgängliga statistiken på bästa sätt och utforska viktiga frågor som avkastningen på formellt, icke-formellt och informellt lärande och den roll informellt lärande i allmänhet har i vuxnas liv. Det behövs större fokus på utvecklingstendenser och prognoser för att stödja beslutsfattandet och utarbetandet av program. Kommissionen bidrar också till detta arbete genom den forskningsenhet för livslångt lärande som nyligen inrättats på Gemensamma forskningscentret i Ispra.

Budskap 5

Kvalitet och jämförbarhet måste förbättras ytterligare när det gäller uppgifter om vuxenutbildning. Det behövs särskilt ökade kunskaper om de fördelar vuxenutbildningen ger och hindren för deltagande samt bättre uppgifter om utbildningsanordnare, utbildare och tillhandahållandet av utbildningstjänster.

Det arbete som utförs av Europeiska kommissionen (inbegripet Eurostat) på det här området bör inriktas på att se till att befintliga undersökningar och tillgängliga uppgifter utnyttjas på bästa sätt, på att förbättra harmoniseringen av begrepp och definitioner samt på att öka uppgifternas täckning, insamlingsfrekvens och aktualitet. Det behövs också tillförlitliga könsuppdelade uppgifter.

4. Europeiska unionens åtgärder

Vuxenutbildningen har en viktig roll när det gäller att möta de utmaningar som EU står inför, men dess potential har ännu inte förverkligats. I meddelandet framhålls att insatser för ökad kvalitet, effektivitet och rättvisa skulle gynna både samhället och ekonomin.

Det är medlemsstaterna som ansvarar för de åtgärder som vidtas på detta område. Kommissionens roll är att stödja medlemsstaterna i deras arbete för att modernisera utbildningssystemen. Kommissionen föreslår därför att en dialog förs med medlemsstaterna och berörda aktörer för att fastställa hur man på bästa sätt

- utnyttjar finansieringsmekanismerna på EU-nivå (t.ex. strukturfonderna och programmet för livslångt lärande),
- beaktar vuxenutbildningsbehoven i nationella reformprogram inom ramen för Lissabonstrategin,
- engagerar berörda aktörer så att de agerar utifrån budskapen i detta meddelande med beaktande av omständigheterna i de olika medlemsstaterna,
- främjar utbytet av exempel på bästa praxis genom ömsesidigt lärande inom ramen för programmet Utbildning 2010, inbegripet på grundval av resultaten av löpande EU-program, och
- förbättrar den statistiska övervakningen.

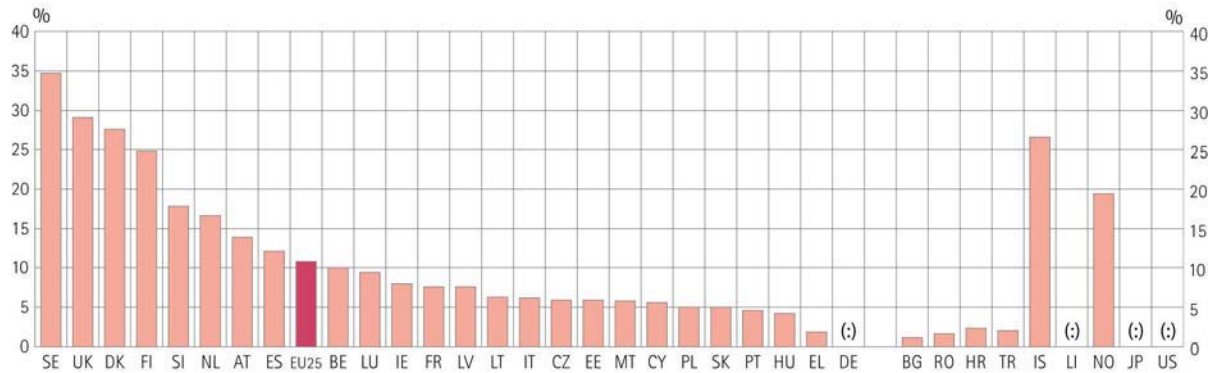
Kommissionen avser att på grundval av denna reflektionsprocess utarbeta en handlingsplan 2007 för att sörja för en effektiv uppföljning av de budskap som framförs i detta meddelande.

ANNEX

Participation in adult learning

Participation of adults in lifelong learning (2005)

(Percentage of population aged 25-64 participating in education and training in four weeks prior to the survey, ISCED 0-6)

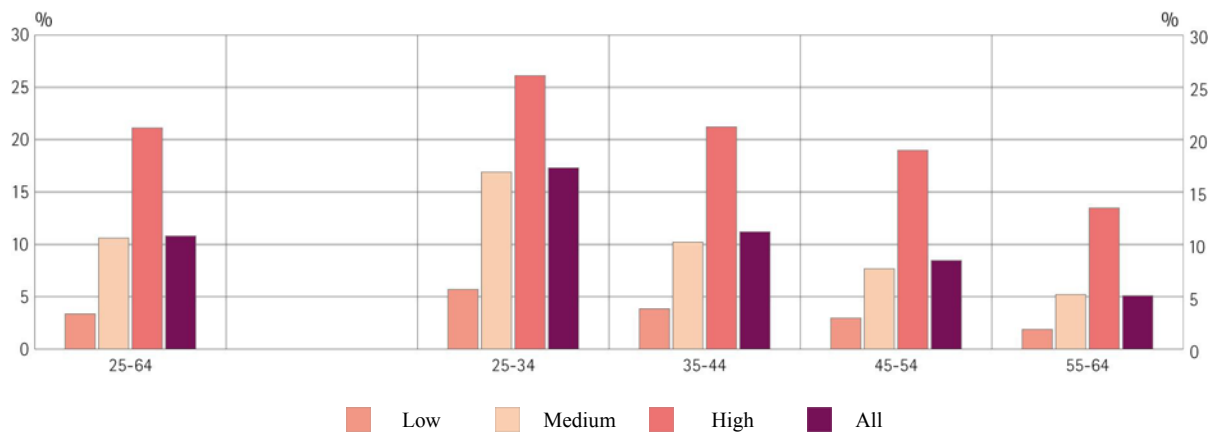
Source: Eurostat (Labour Force Survey)

Additional notes:

- DE: data for 2004.

- LU, MT and the UK: provisional data.

Participation in lifelong learning by age and educational attainment (2005)

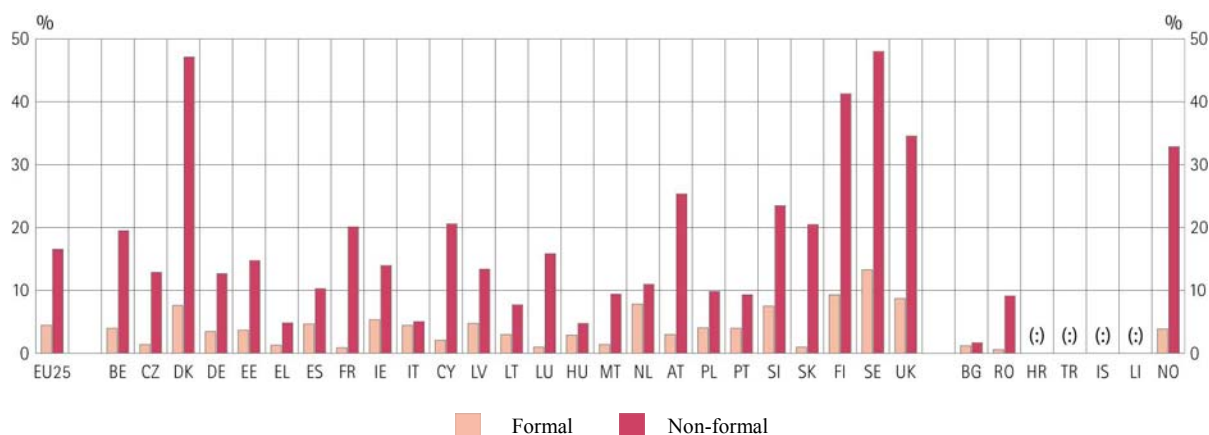
Source: Eurostat (Labour Force Survey)

Additional notes:

- DE : data for 2004.

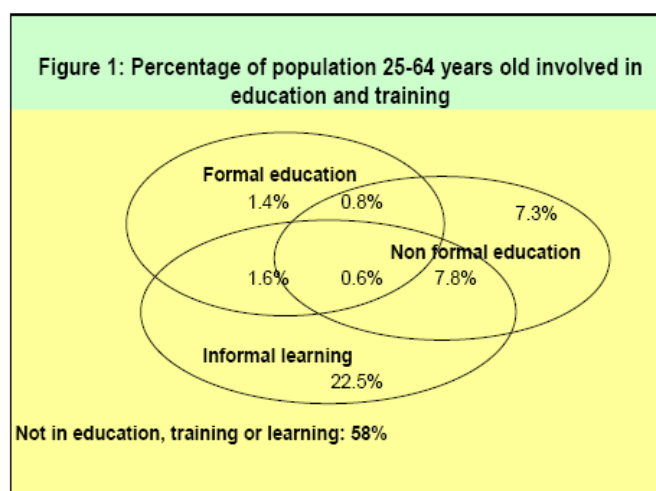
- LU, MT and the UK : provisional data.

Rate of participation (%) of 25-64 year olds in formal and non-formal education and training (2003)

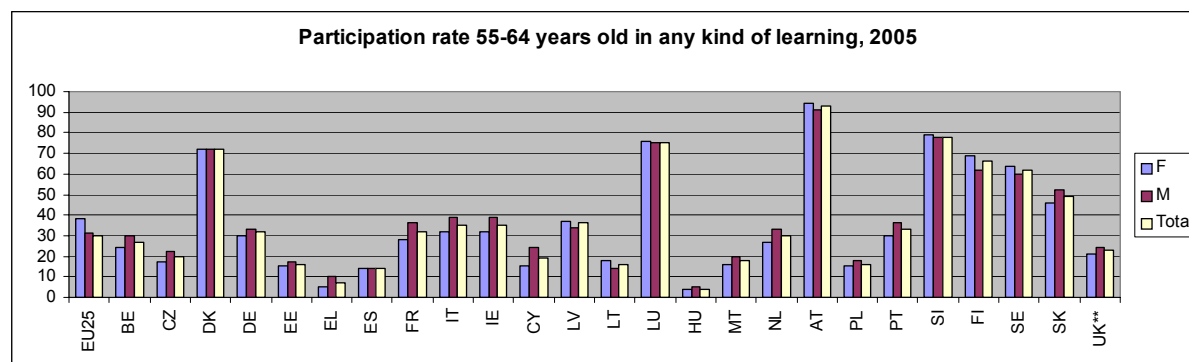
Source: Eurostat LFS, ad-hoc module on Lifelong Learning 2003. Target population: 25-64 years, reference period: 12 months..

Percentage of population 25-64 year olds involved in education and training (2003)

Source: Eurostat LFS, Ad hoc module on lifelong learning 2003
Target population: 25-64 years old

Participation rate 55-64 years old in any kind of learning (2005)

(*) Informal training is not included in UK Source: Eurostat LFS, Ad Hoc module on Lifelong Learning 2003 Target population: 25-64 years old